ศูนย์ส่งเสริมศิลปาชีพ
ระหว่างประเทศ
(องค์การมหาชน)

SACICT
ARTS & CRAFTS FORUM 2019

กิจกรรมเสวนาด้านศิลปหัตถกรรม

17-18 | AUG | 2019

09.30 – 15.45 Hrs.

ณ ชั้น 5 หอศิลป์สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์
พระบรมราชินีนาถ

@ 5th floor The Queen's Gallery

SACICT

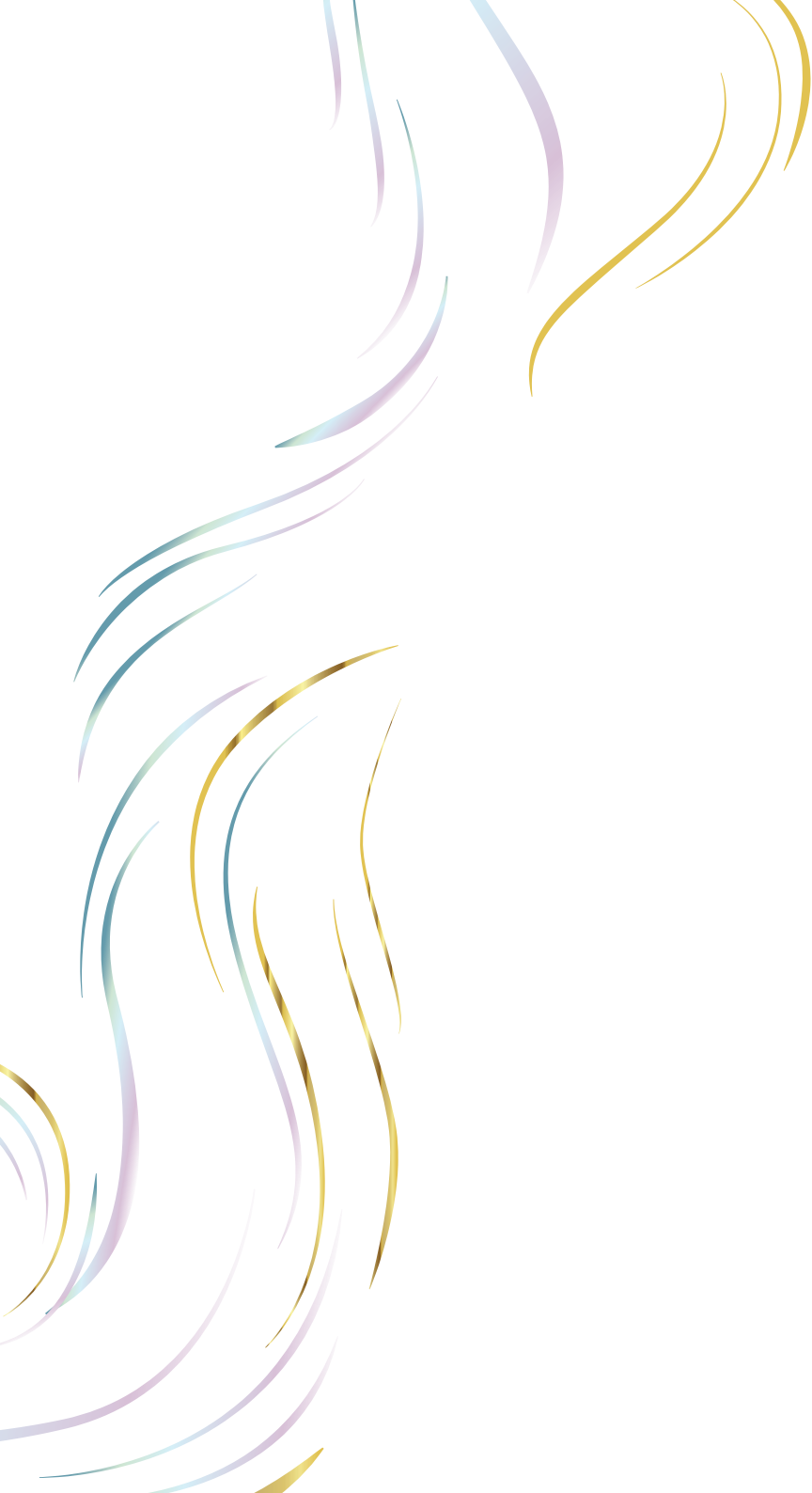

ชีวิตไทย กับ งานศิลปหัตถกรรม

Livelihood, Arts and Crafts of Thai People

ชีวิตความเป็นอยู่ของคนไทยตั้งแต่อดีตเป็นสังคมเกษตรกรรม แต่ละครอบครัวอาศัยอยู่ร่วมกันฉันญาติพี่น้อง โดยแต่ละหมู่บ้านตั้งอยู่อย่างโดดๆ มีการติดต่อแลกเปลี่ยนกับสังคมต่างถิ่นน้อยมาก เนื่องจากการคมนาคมไม่สะดวก จึงจำเป็นต้องพึ่งตนเองเป็นหลัก ทำให้ผู้คนพยายามประดิษฐ์เครื่องมือเครื่องใช้ด้วยวัสดุที่หาได้ในท้องถิ่น เพื่ออำนวยความสะดวกในการดำรงชีพและตอบสนองความต้องการด้านขนบธรรมเนียม ประเพณี ศาสนา ความเชื่อ รวมทั้งสภาพแวดล้อมอื่นๆ ซึ่งต่อมาได้พัฒนารูปแบบ รูปทรงให้สวยงามแปลกตา และมีความต่างกันตามความจำเป็นในการใช้งานและตามวัสดุที่มีอยู่ในท้องถิ่นนั้น จนเกิดเป็นงานศิลปหัตถกรรม

จากหลักฐานทางโบราณคดีที่ค้นพบในปัจจุบัน ไม่ว่าจะเป็นสิ่งที่ขุดค้นพบจากพื้นดิน เอกสารที่เป็นลายลักษณ์อักษร เช่น จดหมายเหตุบันทึกของชาวต่างชาติหรือภาพจิตรกรรมที่ปรากฏบนฝาผนังอุโบสถในวัดต่างๆ ล้วนเป็นประจักษ์พยานให้เห็นว่าการดำเนินชีวิตของคนไทยตั้งแต่สมัยสุโขทัย อยุธยา เรื่อยมาถึงสมัยรัตนโกสินทร์มีความผูกพันใกล้ชิดกับงานศิลปหัตถกรรมมาโดยตลอด นับจากแรกเกิดจนกระทั่งตาย

งานศิลปหัตถกรรมมีการสืบทอดกันนับตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน มีพัฒนาการก้าวหน้าไปตามความเปลี่ยนแปลงของบ้านเมือง แต่ยังคงไว้ซึ่งเอกลักษณ์แห่งความงามตามลักษณะรสนิยมและสุนทรียภาพอย่างไทย ที่เกิดจากการสั่งสมทักษะ ฝีมือความเชี่ยวชาญในแบบอย่างวิธีการทำสืบสานถ่ายทอดต่อเนื่องกันมาจนกลายเป็นระเบียบแบบแผนประเพณีไทย

เราจะสร้างความเข้าใจ บรรยากาศในการสร้างสรรค์และต่อยอดงานหัตถศิลป์โบราณและองค์ความรู้เชิงช่างท่ามกลางบริบทร่วมสมัย อย่างไร ท่ามกลางยุคสมัยที่เทคโนโลยีกลายเป็นตัวช่วยและสร้างทางเลือกในการดำเนินชีวิต

ศูนย์ส่งเสริมศิลปาชีพระหว่างประเทศ (องค์การมหาชน) หรือ SACICT จึงจัดกิจกรรมเสวนาด้านศิลปหัตถกรรม ประจำปี 2562 หรือ SACICT Arts and Crafts Forum 2019 เพื่อสร้างพื้นที่ในการแลกเปลี่ยน แบ่งปันมุมมอง และองค์ความรู้ที่เป็นประโยชน์ต่อวงการศิลปหัตถกรรม จากครูศิลป์ของแผ่นดิน ครูช่างศิลปหัตถกรรม ทายาทช่างศิลปหัตถกรรม นักประวัติศาสตร์ นักวิชาการ นักออกแบบ และนักสะสม เพื่อกระตุ้นให้เกิดแรงบันดาลใจและเป็นการรวบรวมองค์ความรู้ ทักษะ ประสบการณ์จากผู้เชี่ยวชาญทั้งในและต่างประเทศภายใต้หัวข้อ

"มุก-มุม-ใหม่:
งานหัตถกรรมเครื่องมุกกับการใช้วัตถุดิบเชิงสร้างสรรค์" และ

"History to story: ครั่ำ-ถม:
จากหัตถศิลป์โบราณสู่การสร้างสรรค์ในบริบทร่วมสมัย"

Since ancient times, Thailand has been predominantly an agricultural society where the livelihood of indigenous people is based on agricultural production. Thai families lived together as a big family in scattered villages where there was very little social interaction with foreign societies due to inconvenient transportation. Therefore, Thai people needed to be self-reliant and created a wide range of tools from locally available materials to facilitate living and meet needs related to customs, traditions, religions, beliefs as well as other environments. The tools were later developed to have a wide range of forms and shapes according to different usages and materials available in that locality, which culminated in arts and crafts.

According to archaeological evidence discovered nowadays, whether it be excavated objects, written documents including foreigners; archives and records, or painting on the walls of the main hall of various temples, it is found that from Sukhothai to Ayutthaya to Rattanakosin period, a Thai's life since one's birth until the death has always been inextricably intertwined with arts and crafts.

Having been passed down to the present time over generations, arts and crafts are constantly developed as society advances, yet still maintain the quintessential Thai artistry and aesthetics cultivated through continuously accumulating skills and expertise and inheriting craftsmanship, which culminated in the establishment of Thai tradition.

How can we create understanding as well as an environment conducive to creating and further developing traditional handicrafts and artisanal knowledge in the contemporary context, in which technology has become our helper and created new options on how to live our lives?

The SUPPORT Arts and Crafts International Centre of Thailand (Public Organization) or SACICT, therefore, organizes SACICT Arts and Crafts Forum 2019 to open the space for master artisans of Thailand, master craftsmen, craftmanship descendants, historians, academics, designers, and collectors to exchange opinions and share beneficial knowledge to the art and craft industry with the aim of encouraging inspiration and gathering insights and experiences as well as skills involved in craftsmanship from both domestic and international experts. The topics to be discussed at the forum include

"Mother-of-Pearl from a New Perspective: Mother-of-Pearl Handicrafts and the Creative Use of Materials"

and "History to Story: Damasceneware - Nielloware: From Ancient Craftsmanship to Creation in Contemporary Context".

17 | AUG | 2019

มุก-มุม-ใหม่

"งานหัตถกรรม *เครื่องมุก*
กับการใช้วัตถุดิบเชิงสร้างสรรค์"

MOTHER - OF - PEARL

FROM A NEW PERSPECTIVE

Mother-of-Pearl Handicrafts
and the Creative Use of Materials

10.00 – 11.00 Hrs.

Cross Culture

เอกลักษณ์ | ความสร้างสรรค์ | ชนชาติ
Identity | Creativity | Ethnicity

13.30 – 14.30 Hrs.

Revival of The Mother-of-Pearl Inlay:

เปลี่ยนข้อจำกัดทางวัสดุเป็นโอกาส
ในการสร้างสรรค์งานเครื่องมุก

Turning Material Limitations into Opportunities to Create Mother-of-Pearl Handicrafts

14.45 – 15.45 Hrs.

Crafts Onwards

ก้าวต่อไปของงานเครื่องมุก

The Next Step of Mother-of-Pearl Handicrafts

18 | AUG | 2019

HISTORY TO STORY ครั่ง-ถม

"จาก
หัตถศิลป์โบราณ สู่การสร้างสรรค์
ในบริบทร่วมสมัย"

HISTORY TO STORY:

DAMASCENEWARE

From Ancient Craftsmanship to
Creation in Contemporary Context

10.00 – 11.00 Hrs.

Detailing the Story

เสน่ห์จากโบราณกาลของงานคร่ำ-ถมที่ไม่เลือนหายไป
จากชีวิตประจำวัน

The Charm of Traditional Damasceneware and Nielloware That Never Fades From Everyday Life

13.30 – 14.30 Hrs.

Story of *" Thom Nakhon"*

ย้อนกลับไปทำความเข้าใจที่มาที่ไปของงานหัตถศิลป์
แห่ง *"ถมนคร"*

A Look Back on the Origins of the Handicrafts of "Thom Nakhon"

14.45 – 15.45 Hrs.

Damasceneware's Perspective

การแลกเปลี่ยนมุมมองของบุคคลในต่างสถานะ
เพื่อสะท้อนการไปต่อของ *'เครื่องคร่ำ'*

In-depth Exchange of Viewpoints Among Experts From Different Fields on the Survival of Damasceneware

เครื่องมุก

Muk (Mother-of-Pearl Inlay)

ลายประดับมุกเรื่องรามเกียรติ์ หน้าบานประตูพระอุโบสถ วัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม (ภาพจาก หนังสือ โบสถ์วัดโพธิ์)

The door panel was carved into a decorative pattern of Vishnu riding Garuda.
(Picture from The Architecture of the Grand Palace book)

เครื่องมุก

Muk
(Mother-of-Pearl Inlay)

เครื่องมุก คือวิชาช่างเพื่อการประดับตกแต่งภาชนะสาขาหนึ่ง ซึ่งนำหอยทะเลมาฉลุเป็นชิ้นเล็กๆ ประดับลงบนสิ่งของเครื่องใช้ บานประตู หน้าต่าง ฯลฯ โดยมี "รัก" เป็นตัวเชื่อมให้มุก (เปลือกหอย) ฝังตัวอยู่บนพื้นผิวภาชนะ ความแวววาวเมื่อเปลือกหอยสะท้อนแสง ซึ่งจะเกิดเป็นสีเหลือบ แดง ส้ม เหลือง เขียว และคราม ทำให้ภาชนะสวยงามและน่าสนใจ ประกอบกับลวดลายความสัมพันธ์ของช่องไฟที่ต้องอาศัยฝีมือในการกำหนดจังหวะให้พอดิบพอดี ยิ่งขับให้ชิ้นงานสวยงามยิ่งขึ้น

Mother-of-Pearl Inlay is another kind of craftsmanship for utensil decoration. Tiny shells are engraved and decorated on appliances having "lacquer" as a welder to affix a shell to the surface of utensils. Reflecting with the light, the shell yields iridescent colors, such as red, orange, yellow, green and indigo, in contrast to black color of the background.

เครื่องมุก ในประเทศไทย

Mother-of-Pearl Inlay in Thailand

ประเทศไทยรู้จักการประดับมุกตั้งแต่เมื่อใดนั้น ไม่สามารถสืบทราบเป็นที่แน่ชัดเพราะขาดหลักฐานการบันทึกที่พอจะบอกได้ ส่วนช่างฝีมือไทยได้รับอิทธิพลศิลปะการทำเครื่องมุกจากประเทศจีน เวียดนาม หรือญี่ปุ่น ซึ่งเป็นประเทศใกล้เคียงที่มีการนำเปลือกหอยมาใช้ในงานศิลปกรรมเหมือนกันนั้น ก็ไม่มีบันทึกปรากฏเป็นที่แน่ชัดพอจะยืนยันได้เช่นกัน เพียงแต่ว่าประเทศจีนรู้จักการนำเปลือกหอยมาใช้ประดับตกแต่งก่อนไทยหลายร้อยปี จึงอาจจะเป็นไปได้ว่าประเทศไทยอาจจะรับอิทธิพลมาบ้าง แต่ทั้งนี้ ศิลปะการทำลวดลายเครื่องมุกของไทยที่สืบทอดกันมา ช่างฝีมือของเราได้พัฒนาและคิดค้นขึ้นเองจนเป็นแบบฉบับของไทยอย่างแท้จริง ซึ่งลวดลายเหล่านั้นช่างฝีมือจีนหรือชาติใดก็ตาม ไม่สามารถทำได้เหมือนแม้แต่น้อย

พระไตรปิฎกประดับมุก มีลวดลายกระหนกหางนาค บานตู้ด้านซ้ายประดับเป็นภาพพระนารายณ์ทรงครุฑ บานด้านขวาประดับเป็นภาพพระอินทร์ทรงช้างเอราวัณ (ภาพ: กรมศิลปากร)

Tripitaka Cabinet inlaid with mother-of-pearl was carved into Thai decorative pattern, featuring a statue of Vishnu God on Garuda and a statue of Indra the God on Erawan the elephant. (Photo: Fine Arts Department)

There has been no evidence confirming when this mother-of pearl inlay was originated in Thailand. It has been assumed that this might be an influence from China, Vietnam or Japan where shells were also used in handicraft. China had known how to use shells for decoration many years ahead of Thailand. However, the production of mother-of pearl inlay of Thailand has evolved and has become unique that no one can compare

ในอดีตลวดลายประดับมุกนิยมจะปรากฏบนบานประตู หน้าต่าง ของพระอุโบสถ พระวิหาร ที่เป็นพระอารามหลวง ซึ่งพระมหากษัตริย์ ทรงสร้างขึ้นเพื่อเป็นพุทธเจดียสถาน ทรงพระราชอุทิศเป็นพุทธบูชา ในพระศาสนาตามราชประเพณีและพระที่นั่งในพระบรมมหาราชวัง พระแท่นราชบัลลังก์ พระแท่นบรรทมของพระมหากษัตริย์ เป็นที่น่าสังเกต ว่าลวดลายประดับมุก มักใช้กับงานที่สนองต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ และพระพุทธศาสนาเป็นสำคัญโดยจัดทำขึ้นจากช่างหลวง และคนธรรมดาสามัญไม่นิยมใช้งานเพราะถือว่าเป็นของสูง มีคุณค่า และใช้เวลามากในการจัดทำ

In the past, mother-of-pearl inlays usually related to royal institution and Buddhism. Mother-of-pearl inlay patterns can usually be found on door and window panels of ubosots (main halls) and Buddha image halls in royal temples that, according to royal traditions, the king ordered royal artisans to build for Buddhist sacred sanctuaries and pay homage to the Lord Buddha. Apart from being part of conducting Buddhist religious services in praise of the Buddha's virtues, they can also be found in royal palaces, such as on door and window panels of throne-halls, or in a form of appliances for royal institution, such as thrones and royal beds, rather than for common people due to the fact that Thai people deemed them sacred and valuable and they took so much time to create.

ซุ้มพระทวารด้านข้าง พระอุโบสถ วัดพระศรีรัตนศาสดาราม
มีบานพระทวารเป็นบานประตูประดับมุกเต็มลาย
ฝีมือช่างตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 1 (ภาพ: หนังสือ สถาปัตยกรรม พระบรมมหาราชวัง)

The mother-of-pearl inlaid door panels at the Ubosot (Buddhist temples) of Wat Phra Kaew created in the reign of King Rama I. (Photo: The Architecture of the Grand Palace book)

พระแท่นราชบรรจถรณ์ประดับมุก ซึ่งนำมาให้เป็นพระแท่นมณฑล ประจำพระที่นั่งดุสิตมหาปราสาท ภาพ: Thai Mother-of-Pearl Inlay Book)

The royal bed inlaid with mother-of-pearl, used as a state seat in Dusit Maha Prasat. (Photo: Thai Mother-of-Pearl Inlay Book)

ฝาบาตร และเชิงบาตรประดับมุก จารึกพระนาม พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (สมบัติของ วัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม)

กระบวนการสร้างสรรค์เครื่องมุก

Mother-of-Pearl Inlay Production Process

เมื่อสภาพเศรษฐกิจและสังคมเปลี่ยนไป การประดับเปลือกหอยมุกที่ต้องใช้ระยะเวลาและความประณีตสูง จึงนิยมทำเฉพาะของขึ้นเล็กในลักษณะของที่ระลึก เช่น พาน โตก กล่องบุหรี่ จนถึงไฟแช็ค มากกว่าจะทำเป็นสิ่งของที่มีขนาดใหญ่เช่นในอดีต

ปัจจุบันมีการประยุกต์กระบวนการเพื่อลดแรงงานและระยะเวลาในการทำงานลง เช่น การใช้สีโป๊วหรือสีรองพื้นแทนรัก การฉลุลายแบบซ้ำๆ แล้วนำมาประกอบเป็นลวดลาย ซึ่งสะดวกสำหรับเครื่องใช้ทุกรูปทรง

Although the production process of mother-of-pearl inlay is valuable, due to the change of economy and society, the decoration process that needs time and meticulousness to do , nowadays, is adopted only for making small souvenirs, such as Parn (pedestal bowls), Tok (pedestal trays), cigarette cases, and lighters etc. rather than big items as in the past.

The adaptation of mother-of-pearl inlay production process, such as color coating or prime coating in replacement of Rak (lacquer vanish), has been introduced to reduce labor costs and work time. Even the method of duplicating patterns and assembling into designs, which can be applicable to appliances of all shapes, has been widely used.

1 เตรียมเปลือกหอยมุก
Preparing pearl shells

ขัดหินปูนที่ผิวนอกออก ตัดแบ่งชิ้นมุก จากนั้นขัดแต่งชิ้นมุกเพื่อใช้งาน โดยเจียรเอาเปลือกด้านในที่มีความแข็งมากที่สุดออก (เรียกว่า “น้ำลายมุก”) แล้วขัดแต่งความหนาเท่ากันตลอดทั้งชิ้นงาน

Firstly, remove the limestone adhering to the shell . Cut the shell into pieces. Then remove the hardest shell inner called “Nam Lai Muk” and further polish to achieve equal thickness throughout the piece of shell.

2 ออกแบบลวดลาย
Designing mother-of-pearl inlay pattern

ตัวลายจะออกแบบให้ขาดออกจากกันเป็นตัวๆ เพื่อความสะดวกในการสร้างงาน เนื่องจากเปลือกหอยมีความโค้ง จึงไม่สามารถวางลายบนพื้นเรียบได้ยาวนัก ต้องตัดทอนเป็นช่วงสั้นๆ เพื่อให้ลายต่อเนื่องกันได้ เมื่อออกแบบเรียบร้อยแล้วให้ลอกลายลงกระดาษแก้ว

In order to make it convenient for creating mother-of-pearl inlay, a pattern must be divided into several continuous parts and a piece of shell must be cut into several short pieces because pearl shells usually have curvature that makes it impossible to place the whole piece firmly on a smooth surface.
The cutting allows patterns individually designed on the short pieces of shell to be able to connect with each other and form the whole pattern.
The complete patterns have to be duplicated on minimum three sets of cellophane.

3 ฉลุลาย
Perforating pattern

นำกระดาษแก้วที่เขียนลายทาบลงบนขี้นมุก เลื่อยมุกให้เป็นรูปทรงตามลายจากนั้นใช้ตะไบแต่งริมให้เรียบ นำเปลือกหอยที่แต่งแล้วมาเรียงประกอบเป็นลวดลายอีกครั้ง โดยติดกาวกันเลื่อน

Typically, the pattern is designed in form of several continuous short pieces to be connected to form the whole pattern in order to make it easy for perforation. In doing so, use glue only to fix the pieces of shell in place.

4 เตรียมภาชนะประดับมุก
Preparing containers to be inlaid with pearl shells

ตัวอย่างภาชนะ คือ หวาย ใช้มีดปลอกหวายเป็นเส้นที่ความหนา 2 หุน (6.35 ซม.) ขดเกรียวเพื่อขึ้นโครงภาชนะ จากนั้นใช้รักผสมดินสอพองปาดปิดผิวหวายให้เรียบประมาณ 3 รอบก่อนทิ้งให้แห้งแล้วนำมาลงรักรองพื้นให้ทั่ว

For example, if the container is made of rattan. Use a rattan splitting knife to split rattan into strips with a diameter of approximately 6.35 cm.. Coil the strips of rattan up to form a container. Then, mix Rak with marly limestone and apply 3 layers of the mixture on the container to cover the strips of rattan. Let it dry before coating with rak again.

5 ประดับมุก
Inlaying pearl shells

ลงรักบนภาชนะเป็นครั้งที่สอง ทิ้งไว้ให้พอหมาดและข้นเหนียวดีแล้ว นำแผ่นกระดาษแก้วที่ประดับมุกทาบลงไป กดให้มุกติดกับพื้นรักแน่นจากนั้นลอกกระดาษแก้วออก

Coat the container with Rak for the second time. Let it half dry and become sticky before affixing pieces of cellophane with the side with the pearl shell facing the container. Press each piece of pearl shell until it is firmly affixed to Rak before removing the cellophane.

6 ถมรัก
Filling decorated surface with Rak

ถมรักระหว่างพื้นลายมุก ใช้รักผสมผงถ่านเกลี่ยลงบนลายมุกให้เต็มช่อง เมื่อรักแห้งสนิทแล้ว ใช้หินกากเพชร หินคมๆ หรือกระดาษทรายขัดพอให้เห็นลายมุกโดยระหว่างขัดให้หยดน้ำลงไปเล็กน้อย ทิ้งไว้จนแห้งสนิทแล้วจึงขัดลงไปจนให้เห็นขอบลวดลายมุก และพื้นผิวไม่มีฟองอากาศ จากนั้นขัดอีกด้วยหินลับมีดโกนหรือถ่านไม้จนเรียบ ขั้นสุดท้ายคือขัดมันด้วยใบตองแห้งผสมน้ำมะพร้าวเพื่อให้ขึ้นมัน

Mix Rak with fine carbon powder, fill the gaps between the pearl shells on the surface of the container with the mixture and smooth out the surface. When the Rak is completely dry, polish it with whetstone, sharp stone, or sandpaper until the pearl pattern is visible. In doing so, pour a small amount of water. During the polishing, make sure the surface is completely even, if not, then apply more mixture onto the surface until it is completely even, let it dry, and then polish until the pearl pattern becomes visible and there is no air bubble in the surface. Then use whetstone or charcoal to polish until the surface is smooth. The last step is to polish with dry banana leaves and apply coconut oil to make it shiny.

เครื่องถม

Thom (Nielloware)

หีบถมทอง ศิลปะรัตนโกสินทร์ พุทธศตวรรษที่ ๒๕ หรือประมาณ ๑๐๐ ปีมาแล้ว พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติพระนคร (ภาพจาก กรมศิลปากร)

Golden nielloware case, Rattanakosin Art, 25th Buddhist Era or around 100 years ago, Bangkok National Museum. (Picture from Fine Arts Department)

เครื่องถม

Thom (Nielloware)

เครื่องถมเป็นงานฝีมือที่มีลักษณะเด่นคือ เกิดจากการขูด หรือ แกะสลัก ลวดลายลงบนผิวภาชนะ ซึ่งมักทำจากเงิน จากนั้นนำยาดำถมลงร่องที่ขูดนั้นให้เต็มเพื่อให้ลวดลายที่แกะไว้เด่นชัดสวยงามขึ้น จึงเป็นที่มาของชื่อเรียกว่า "เครื่องถม" ซึ่งตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน ให้นิยามความหมายของเครื่องถมไว้ว่า "เรียกภาชนะหรือเครื่องประดับนั่น แล้วขัดผิวให้เงางามว่า เครื่องถม หรือถม เช่น ถนนคร ถมทอง ถมเงิน..."

สำหรับที่มาของการเรียกงานประณีตศิลป์ชนิดนี้ว่า "เครื่องถม" หรือ "ถม" ในภาษาไทยนั้นได้มีผู้รู้เสนอข้อคิดเห็นได้ว่าอาจมีรากศัพท์มาจากคำว่า "ถมภ" ธาตุในภาษาบาลี หรือ "สตมภ" ธาตุในภาษาสันสกฤต ซึ่งแปลว่า "ทำให้แน่น อัด ยัด ติดและทำให้เต็ม" ดังนั้นเมื่อกล่าวถึงเครื่องถมของไทยเราก็คือ การทำลวดลายที่ขดลงบนผิวภาชนะที่เป็นเงินให้เด่นชัดขึ้นด้วยการถมน้ำยาดำลงไปในร่องให้เต็มนั่นเอง

Nielloware is made by carving a pattern onto a surface of silver utensil. Then, put black solution onto the groove to make the pattern become apparent. According to the Royal Institute Dictionary, the meaning of nielloware refers to "an utensil or ornament that has been polished, such as, golden nielloware, silver nielloware, Nakorn nielloware."

It has been assumed that the reason why this kind of exquisite work of art is called "Kruang Thom" is because the word "Thom" (ถม) in Thai language may be derived from the word "Thomph" (ถมภ) in Pali or "Satomph" (สตมภ) in Sanskrit, which mean "to make it dense or full; to pack; to stuff". Therefore, when we talk about "Thom", we are talking about making incised curling patterns on the surface of silverware more apparent by filling engraved lines with a black mixture.

ความเป็นมาของเครื่องถม

History of nielloware in Thailand

เครื่องถมถือกำเนิดในประเทศไทยได้อย่างไรนั้น ไม่ปรากฏหลักฐานแน่ชัด ทำให้เกิดข้อสันนิษฐานหลายประการด้วยกัน บ้างเชื่อว่าไทยได้รับอิทธิพลจากโปรตุเกส บ้างเชื่อว่าได้รับการเผยแพร่จากประเทศอินเดีย และบางส่วนเชื่อว่าเป็นภูมิปัญญาที่มีแต่ดั้งเดิมบนผืนแผ่นดินไทย จากบันทึกที่ยังหลงเหลือทำให้ทราบได้เป็นแน่ชัดอย่างหนึ่งว่า เครื่องถมในประเทศไทยน่าจะมีขึ้นตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยาตอนต้น คือระหว่างปี พ.ศ. 1991- 2031 อ้างอิงจากข้อความที่ระบุคำบอกเล่าสืบทอดกันมาแต่โบราณในกฎมณเฑียรบาล

There has been no evidence confirming when this nielloware was originated in Thailand. It has been assumed that this might be an influence from Portugal or India. According to historical records, it has been assumed that nielloware in Thailand could be originated during early Ayutthaya period. The royal family laws in the reign of King Borommatrailokkanat (1431-1488) mentioned the usage of Nielloware as rank decoration

พระบรมฉายาลักษณ์พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว และโตกกลมถมทองพานกลีบบัวถมทอง ขันน้ำ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของเครื่องมงคลราชบรรณาการที่พระราชทานแก่พระสันตะปาปาปิอัส ที่ 9 กรุงวาติกัน พ.ศ.2404 ภาพจากวารสาร The Journal of The Siam Society, June 1949 (ภาพจากหนังสือกษัตริย์และกล้อง วิวัฒนาการการถ่ายภาพในประเทศไทย พ.ศ. 2388-2535)

King Rama IV and the nielloware gift for Pope Pius IX which includes a round shaped box, a tray in a shape of a petal of the lotus blossom and a bowl in 1406. (Original picture from Journal of The Siam Society, June 1949 published in the book King and Camera: evolution of photography in Thailand 1845-1992)

ในสมัยโบราณศิลปวัตถุเครื่องถม นิยมทำขึ้นเป็นข้าวของเครื่องใช้ชนิดต่างๆ ซึ่งจะนำออกมาใช้สอยในโอกาสพิเศษ เช่น เกี่ยวเนื่องกับศาสนา มีแขกสำคัญมาเยือน มักไม่ใช้ในชีวิตประจำวัน จึงเป็นของสำหรับชนชั้นสูงของสังคม เช่น ขุนนาง เชื้อพระวงศ์ และในการฝ่ายพระราชสำนักก็นิยมเครื่องถมใช้กันโดยมาก

In the past, nielloware was commonly made as appliances to be exclusively used in important occasions, such as, religious rites, hosting important guests. The items were therefore considered for upper class, such as nobleman, scion of a royal house.

พนักเรือกัญญา ถมทอง สำหรับเรือพระที่นั่งประจำทวีป ประดับลายตราแผ่นดิน ศิลปะรัตนโกสินทร์ รัชกาลที่ 5 จากพิพิธภัณฑสถานแห่งชาตินครศรีธรรมราช (ภาพจากกรมศิลปากร)

A backrest in a barge used on state occasion made with golden nielloware, decorated with great seal, Rattanakosin Art, King Rama V's reign from Nakhon Si Thammarat National Museum (Picture from Fine Arts Department)

ภาพแสดงการใช้ขันพระสาคร ถมทอง ในงานพระราชพิธีในเขตพระราชฐานชั้นใน (ภาพจากหอจดหมายเหตุแห่งชาติ)

Gold nielloware bowl used in the royal ceremony (Picture from National Archives of Thailand)

ประกับคัมภีร์ถมทอง และถมเงิน ศิลปะรัตนโกสินทร์ พุทธศตวรรษที่ 25 หรือประมาณ 100 ปีมาแล้ว พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พระนคร (ภาพจากกรมศิลปากร)

A wainscot for scripture made with golden and silver nielloware, Rattanakosin Art, 25th Buddhist Era, Bangkok National Museum (Picture from Fine Arts Department)

ประเภทของเครื่องถม

Category of Nielloware

ถมเงิน

ถมดำ หรือ ถมเงิน นับตั้งแต่สมัยสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถมีหลักฐานกล่าวถึง "ถมยาดำ" หรือ "ถมดำ" ซึ่งใช้กำหนดเป็นเครื่องยศอย่างหนึ่งของขุนนาง น่าจะเชื่อได้ว่าเป็นเครื่องถมที่มีอายุเก่าแก่กว่าเครื่องถมชนิดอื่นๆ การทำถมเงินทำได้โดยแกะลวดลายลงบนพื้นผิวภาชนะเครื่องเงินจนเป็นร่องลึก แล้วลงยาถมดำไปตามร่องที่สลักลวดลายซึ่งอยู่ต่ำกว่าระนาบผิวนั้นจนเต็ม

Silver or Black Nielloware, There was evidence that nielloware has been existing since the reign of King Borommatrailokkanat (1448 - 1488). It has been used as rank decoration given as rewards to noblemen or court officials.

ถมทอง

การทำถมทองอาจจะทำบนเครื่องรูปพรรณที่มีเนื้อวัสดุเป็นทองคำหรือจะเป็นภาชนะเครื่องเงินก็ได้ โดยส่วนใหญ่แล้วมักไม่นิยมทำถมบนเครื่องทองกันเท่าใดนัก เนื่องจากทองคำราคาสูงมากจึงเป็นข้อจำกัด แต่หากจะทำเครื่องถมจากทองคำจริงๆ ก็มีกรรมวิธีการทำเช่นเดียวกับถมเงิน ต่างกันเฉพาะวัสดุรูปพรรณที่ใช้เครื่องถมทองที่ได้จะมีลวดลายสีทอง เด่นแวววาวบนพื้นผิวยาถมสีดำ

Gold Nielloware, Thom (Niello) is a process of making incised pattern onto gold surface, filling it with black and thick liquefied niello amalgam. Once the amalgam is applied evenly and thoroughly to the whole object that it is set to cool. Gold nielloware features a pattern in gold on black background and the object is called Thom Thong (Gold Nielloware).

ผอบถมเงิน ลายราชสีห์ ศิลปะอยุธยา พุทธศตวรรษที่ 24 หรือประมาณ 200 ปีมาแล้ว ขุดได้ที่ลัดคลองสุภา อำเภอเมืองพิษณุโลก จังหวัด พิษณุโลก ย้ายมาจากห้องกลาง กระทรวงมหาดไทย พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พระนคร (ภาพจากกรมศิลปากร)

A silver nielloware casket in a pattern of a lion, Ayutthaya Art, 24th Buddhist Era or around 200 years ago. Found at Supa Canal, Phitsanulok. The item was transferred from the central hall, Ministry of the Interior to Bangkok National Museum. (Picture from Fine Arts Department)

กาน้ำถมทอง ลายก้านแย่งพุดตานใบเทศ ศิลปะรัตนโกสินทร์ พุทธศตวรรษที่ 25 หรือประมาณ 100 ปีมาแล้ว นายจิตตเกษม ชูโต มอบให้เมื่อ 3 พฤษภาคม พ.ศ.2520 (ภาพจากกรมศิลปากร)

Golden nielloware kettle in a pattern of Kan Yaeng Pud Tan Bai Thes, Rattanakosin Art, 25th Buddhist Era or around 100 years ago. Mr. Jittkasem Chooto gave it on 3 May 1977. (Picture from Fine Arts Department)

ถมตะทอง

ถมตะทองเป็นคำเรียกของช่างถม อธิบายให้เข้าใจง่าย คือกรรมวิธี ถมแต้มทอง หรือ ถมทาทอง เพราะถมตะทองคือถมเงินแต่มีทองแต้มระบายไว้เป็นแห่งๆ อาทิเช่น ถ้าถมเป็นลายเถาไม้อาจจะระบายเฉพาะดอกไม้ให้เป็นสีทอง วิธีการทำถมตะทอง ทำขึ้นจากถมเงินหรือถมดำคือเป็นการตกแต่งเครื่องเงินแล้วเปียกทองทาตรงลายที่ต้องการ ซึ่งการทำเปียกทองนั้นสามารถทำได้โดยเอาทองมารีดเป็นแผ่นบางๆ แล้วตัดเป็นชิ้นเล็กๆ ต่อจากนั้นนำไปบดให้ละเอียด แล้วนำมาผสมกับปรอทบริสุทธิ์จนเข้ากันดี มีลักษณะข้นเรียกว่า "ทองเปียก" แล้วจึงนำตัวภาชนะเครื่องเงินที่สลักลวดลายไว้แล้วมาทาทองเปียกที่ลายเส้นและภาพตามที่ต้องการ เมื่อทาจนทั่วแล้ว จึงนำไปผึ่งแดดให้ปรอทระเหยออกเหลือแต่ทองติดอยู่ ทำซ้ำๆ เช่นนี้ 3-4 ครั้ง แล้วครั้งสุดท้ายก็อบด้วยเครื่องความร้อนสูงให้ตัวภาชนะร้อนจัด เพื่อให้ปรอทระเหยออกให้หมดเหลือแต่เนื้อทองที่ติดแน่น จากนั้นจึงนำไปตกแต่งลวดลายหรือ "เพลาลาย" ให้ สวยงามเรียบร้อยก็จะได้ถมตะทองที่มีลวดลายสีทองเป็นแห่งๆ ตามที่ตะทองไว้ กับลวดลายส่วนที่เป็นสีเงินซึ่งไม่ได้ตะทองบนพื้นถมยาดำ

ขันน้ำถมตะทอง ศิลปะรัตนโกสินทร์ พุทธศตวรรษที่ 24 จัดแสดงในพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ นครศรีธรรมราช (ภาพจากกรมศิลปากร)

A bowl made by the technique of silver nielloware with gold painted on the surface (Thom Ta Thong), Ayutthaya period, 24th Buddhist Era, Nakhon Si Thammarat National Museum. (Picture from Fine Arts Department)

Thom Ta Thong is a word used by nielloware makers. Thom Ta Thong is silver nielloware with gold painted on certain places of the surface, such as on flower pattern while the rest remains in silver. Pure Gold Gilding is a process by which fine gold is combined with mercury; the liquefied gold or wet gold (Thongpiek) is applied to metallic surfaces (mostly silver), and mercury is subsequently volatilized by heat. Repeat the process 3-4 times.

Then, fire it until all lead is burnt and leaving only gold on the surface. The gold coating will solidly bind to the piece. If gilding is employed on some portions of an object only to accentuate patterns as usually done on Nielloware, the technique is specified as Ta Thong (Parcel-gilt). This particular type of Nielloware is named Thom Ta Thong.

ถมจุฑาธุช

คำว่า จุฑาธุช มาจากชื่อ สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้าจุฑาธุชธราดิลก กรมขุนเพ็ชรบูรณ์อินทราชัย ผู้ทรงคิดค้น โดยนำวิธีการเขียนลวดลายและวิธีการถ่ายภาพมาประยุกต์ใช้ทำเครื่องถมแทนวิธีสลักลวดลายแบบโบราณซึ่งทำได้ช้าและต้องผ่านหลายขั้นตอน อีกทั้งวิธีการโบราณไม่สามารถพลิกแพลงทำรูปทรงที่ยากได้ ถมจุฑาธุชที่ทรงคิดค้นใช้วิธีทำบล็อกมาช่วย เริ่มจากเขียนต้นฉบับเป็นลวดลายต่างๆ นำแผ่นเงินมาเคลือบน้ำยาไวแสงเพื่อใช้อัดภาพลงไปและนำมาถ่ายเป็นกระจกเปียก (ในสมัยที่ยังไม่ใช้ฟิล์ม) เป็นภาพเพื่อใช้อัดลงแผ่นเงินที่รีดให้เรียบ และทำตามกรรมวิธีทำบล็อกโลหะ คือนำแผ่นเงินไปกัดกรด ส่วนที่กรดกัดลึกจะลงยาถม ส่วนที่ไม่ถูกกัดจะเป็นเนื้อเงิน วิธีนี้เหมาะสำหรับใช้ทำกล่องถม หรือกล่องที่มีฝาเปิดปิด ส่วนเครื่องเงินที่มีส่วนโค้งเว้า เช่น ขัน ตลับ แจกัน ใช้วิธีเขียนแล้วกัดกรด

วิธีสังเกตชิ้นงานถมจุฑาธุชคือ ด้านหลังของลวดลายจะเป็นพื้นเรียบ ลวดลายทำได้ละเอียดและคมชัด ลักษณะรูปทรงจะเรียบร้อยสวยงาม โดยทั่วไปจะมีแค่ถมเงินเท่านั้น ไม่นิยมทาทองเพราะหลุดง่าย

Thom Chuthathut

"Chudadhuj" is derived from the name of Prince Chudadhuj Dharadilok, the inventor of the wet plate technique. "Chudadhuj" inlay technique involves drawing a pattern and transferring it onto wet glass (in those days, there was no photographic film being used), coating a smoothed-out silver plate with sensitizer and pressing the glass firmly against the silver plate for imaging, etching the silver plate and filling deep corroded areas with niello, resulting in the filled areas in black contrasting with the original color around them. This technique is suitable for inlaying boxes and boxes with lids. For inlaying silverware with curves, such as bowl, vase, case, it is recommended that you use hand-engraving method.

The unique characteristic of Thom Chuthathut is that the back of the pattern is smooth, a pattern is vivid in a good shape. The items have been commonly made with silver as gold is prone to be peeled off easier.

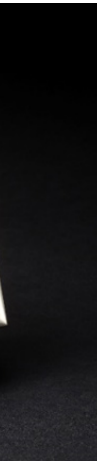

หีบบุหรี่เงินถมจุฑาธุช ศิลปะ รัตนโกสินทร์ พุทธศักราช ๒๔๙๗ ของนายทองอยู่ พุฒพัฒน์ ได้รับเป็นที่ระลึกจากจอมพล ป. พิบูลสงคราม มอบให้กับพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พระนคร เมื่อวันที่ ๒๒ พฤษภาคม พุทธศักราช ๒๔๙๗ พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติพระนคร ภาพจากกรมศิลปากร)

A cigarette casket made with Thom Chuthathut technique, Rattanakosin Art, 1954. Mr. Thongyu Potpat got it as a souvenir from Field Marshal P. Pibulsongkram. The item was given to Bangkok National Museum on 22 May 1954. (Picture from Fine Arts Department)

กรรมวิธีการทำเครื่องถม

Process of making nielloware

ปัจจุบันการทำเครื่องถมจะมีความสะดวกสบายขึ้น เนื่องจากการพัฒนาของศิลปวิทยาการซึ่งช่วยสร้างเครื่องทุ่นแรงต่างๆ เช่น การแกะสลักลาย ใช้วิธีนำกัดกรด การขึ้นรูปภาชนะใช้เครื่องกระแทกพิมพ์รูป และการทำโลหะให้เป็นแผ่นที่ใช้เครื่องรีดแทนการใช้พะเนินและค้อนทุบด้วยแรงคน ทั้งนี้ กระบวนการทำเครื่องถมไม่ว่าจะแบบดั้งเดิมหรือพัฒนาใหม่สามารถแยกออกเป็น 3 แขนงใหญ่ ดังต่อไปนี้

Nowadays, the process of making nielloware is much easier due to the advancement of art and science and the emergence of laborsaving devices and new techniques, such as incising patterns using etching method, forming metalware using a metal forming machine, making metal sheets using a metal rolling machine instead of striking metal with a sledgehammer. The process of making nielloware, both traditional or modern, consists of three main steps:

1 การทำรูปพรรณ

ช่างจะหล่อโลหะในเตาหลอมเพื่อให้ได้เปอร์เซ็นต์โลหะเงินตามต้องการ จากนั้นหล่อออกมาเป็นแผ่น นำเข้าเครื่องรีดแล้วนำมาเคาะขึ้นรูปด้วยค้อน จะได้ภาชนะที่เป็นเงินเกลี้ยงไม่มีลวดลาย สำหรับรูปพรรณที่ไม่สามารถใช้การเคาะให้เป็นเนื้อเดียวได้สามารถใช้การเป่าแล่นประสานหรือบัดกรีตามแนวต่าง ๆ หรือจะใช้วิธีใช้เครื่องปั๊มด้วยแรงกระแทกให้แผ่นเงินขึ้นเป็นรูปคร่าว ๆ แล้วจึงนำมาตกแต่งด้วยมือเพิ่มเติม

1 Forming

An artisan casts metals using a furnace to obtain the desired amount of sterling silver, casts the silver into a silver sheet using a metal rolling machine, then forms silverware with a smooth, patternless surface by striking silver sheets with a hammer. For silverware which the surface cannot be made perfectly smooth and homogenous by striking with a hammer, the artisan brazes or solders the joint areas on the surface of the silverware, or sketchily forms silverware

2 การสลักลาย

ช่างจะเขียนลายลงบนรูปพรรณ จากนั้นนำไปสลักด้วยสิ่วเล็กๆ เพื่อเป็นการกัดพื้นให้เป็นร่องลึกสำหรับการลงยาถมหรือสารยาสี หรือบางรายจะใช้กรดกัดตามวิธีสมัยใหม่ที่คิดค้นขึ้น

2 Engraving

The artisan draws a curling pattern on the surface of the silverware, engraves the pattern with a small chisel, then carves out or etches away

3 การลงยาถม

ผู้เป็นช่างลงยาถมจะเตรียมหุงยาถมหล่อเป็นแท่งไว้ นำรูปพรรณที่จะลงถมวางบนวัตถุทนไฟ เป่าแล่นละลายยาถมให้หยุดลงบนพื้นผิวรูปพรรณในส่วนที่ต้องการ ทิ้งให้เย็นแล้วตะไบยาถมส่วนที่ไม่ต้องการออก จากนั้นขัดด้วยล้อผ้าไม่ให้เลอะเปรอะเปื้อน ข้อสำคัญคือยาถมต้องติดรูปพรรณแน่นสนิม ไม่มีรูพรุนที่เรียกว่า 'ตามด' จากนั้นแกะแรให้ลวดลายเด่นขัดขึ้นจึงจะสำเร็จบริบูรณ์

3 Filling

The artisan puts the silverware to be niello-filled on a refractory object, brazes a niello stick until it melts, applies the niello to the desired engraved lines in the silverware and allows it to cool, files off the unwanted niello on the surface, polishes up the silverware with a cloth wheel to prevent smudges and ensure that the filling is firmly fixed in place and not porous, then hand-finishes until the pattern becomes clearer.

แกะแรหรือแรลายซึ่งเป็นการแกะสลักแต่งลวดลายในส่วนละเอียดของชิ้นงาน
Engraving (Kae Rae) to create small detail of the patterns.

ช่างทำการขัดพื้นชิ้นงานเพื่อให้ลวดลายขึ้นเงาเด่นขัดยิ่งขึ้น
Polished the nielloware object by hand.

เครื่องคร่า

Kram
(Damasceneware)

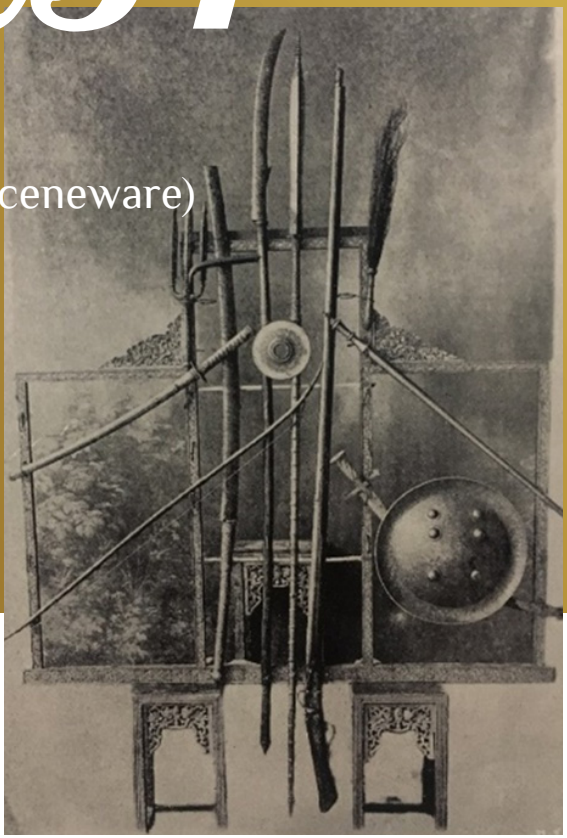

พระแสงอัษฎาวุธ มีอยู่ 8 องค์ รัชสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช พระแสงอัษฎาวุธนิยมตกแต่งลวดลายด้วยงานคร่ำบนโลหะ (ภาพจากหอจดหมายเหตุแห่งชาติ)
Royal weapons and regalia for the coronation ceremony.
(Picture from National Archives of Thailand)

เครื่องคร่ำ

Kram (Damasceneware)

การประดับตกแต่งเครื่องโลหะโดยเฉพาะที่ทำจากเหล็ก เช่น ตะบันหมาก กรรไกร หัวไม้เท้า ไปจนถึงเครื่องราชูปโภคประเภทอาวุธ ด้วยการนำเส้นโลหะอื่น เช่น เงิน หรือ ทอง มาทำเป็นเส้นลวดเล็กๆ หรือทำเป็นแถบแบนๆ แล้วนำไปฝังลงในร่องลวดลายที่ขุดไว้ เรียกวิธีการนี้ว่า "คร่ำ" และ "คร่ำทอง"

The art of decoration of metal ware made from steel, often found in sharp objects e.g. scissors, cane heads, and royal weapons. Metals, such as silver or gold, are made into refine or thin stripes before inlaying in the carveddecorative pattern. This method is called "Kram Ngern" (silver inlay) and "Kram Thong" (gold inlay).

การทำเครื่องคร่ำในประเทศไทย

Damasceneware in Thailand

สันนิษฐานว่าได้รับอิทธิพลจากชาวอาหรับ ซึ่งเข้ามาทำการค้ากับคนไทย แต่กระนั้นก็มีบางส่วนเห็นต่างว่า กลุ่มชาติตะวันตกต่างหากที่เป็นผู้นำความรู้วิชาช่างแขนงนี้เข้ามา อย่างไรก็ตาม ก็มิอาจสรุปได้ว่าชาวไทยรู้จักวิธีการทำเครื่องคร่ำได้อย่างไร และตั้งแต่สมัยใด อีกทั้งยังไม่สามารถยืนยันได้อีกว่า ช่างไทยทำเครื่องคร่ำขึ้นเองโดยดูแบบจากงานของต่างชาติ หรือช่างต่างชาติเป็นผู้ทำตามรับสั่งของพระมหากษัตริย์ไทยในสมัยนั้นเมื่อแรกเริ่ม

Damasceneware in Thailand is believed to receive influence from Arabians who came to trade in Thailand or from the western countries. It is still inconclusive whether Thai craftsmen created inlaid metalwork by copying from foreigners or foreign craftsmen created inlaid metalwork by following the order of the king.

พระแสงดาบอาญาสิทธิ์ ดาบประจำตำแหน่งแม่ทัพ และดาบประจำตัวของเจ้าพระยาบดินทร์เดชา (ภาพจากหนังสือ พระแสงราชศัสตราประจำเมือง)

Phra Saeng Dab Ayasit given by King Rama III to Chao Phraya Bodindecha who was both a top military general and Chief Minister in charge of civilian affairs. (Picture from Royal Swords of State book)

เคียวโลหะคร่ำเงิน ศิลปะรัตนโกสินทร์ พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พระนคร (ภาพจากพิพิธภัณฑ์พระนคร)

Silver inlaid sickle, Rattanakosin Art, 26th Buddhist Era, Bangkok National Museum

รูปแบบของงานคร่ำที่มีอยู่ส่วนใหญ่ เป็นการตกแต่งเครื่องราชกกุธภัณฑ์ เครื่องราชูปโภค เครื่องราชศัสตราหรืออาวุธ ที่สำหรับใช้เฉพาะพระมหากษัตริย์ เช่น พระแสงดาบ พระแสงหอก พระแสงง้าว ขอพระคชาธาร และพระแสงปืน เป็นต้น ในสมัยอยุธยา จนถึงสมัยต้นรัตนโกสินทร์ พระมหากษัตริย์ต้องเป็นนักรบหรือเรียกว่าจอมทัพ ดังนั้นอาวุธของผู้นำแห่งกองทัพจึงมีการประดับประดาด้วยลวดลายวิจิตรงดงาม แต่เนื่องจากเหล็กมีเนื้อแข็ง การประดับด้วยวิธีประดับอัญมณีหรือลงยานั้นทำไม่ได้และติดไม่ทน จึงจำเป็นต้องใช้วิธีการคร่ำแทน นอกจากนั้นงานคร่ำยังใช้ตกแต่งเครื่องประกอบพระอิสริยยศของพระบรมวงศานุวงศ์ตลอดจนใช้ตกแต่งเครื่องราชบรรณาการที่พระมหากษัตริย์พระราชทานแก่พระบรมวงศานุวงศ์ต่างแดนที่เจริญสัมพันธไมตรีต่อกัน

During Ayutthaya and early Rattanakosin periods, the kings were also commander of the troop. The weapons of the troop leader must, consequently, be beautifully decorated. Because these weapons were made from iron which had solid texture, it was impossible to use precious stones or enamel for decoration. The only option was to use inlay work. Inlaid metalwork was also used as decoration of costumes of royal family members as well as royal articles of use in auspicious ceremonies such as regalia which was used as a symbol of regal authority

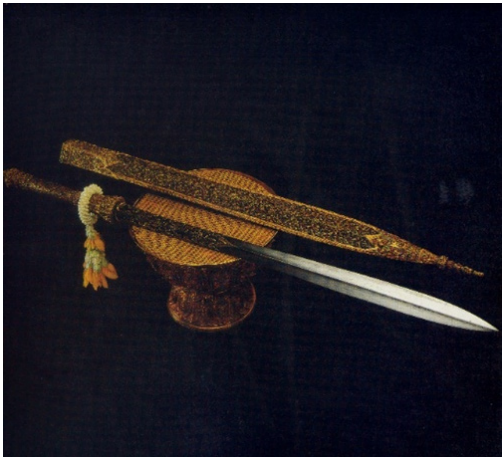

พระแสงขรรค์ชัยศรี
(ภาพจาก หนังสือพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช)

Phra Saeng Khan Chai Sri (The Royal Victory Sword)
(Picture from King Rama I book)

พระแสงดาบคาบค่าย, พระแสงขรรค์ชัยศรี, พระแสงดาบใจเพชร และ พระแสงดาบเวียด (ภาพจาก หนังสือ พระแสงราชศัสตราประจำเมือง)

Phra Saeng Dab Kab Kai, Phra Saeng Khan Chai Sri, Phra Saeng Dab Jai-Pech and Phra Saeng Dab Viet.

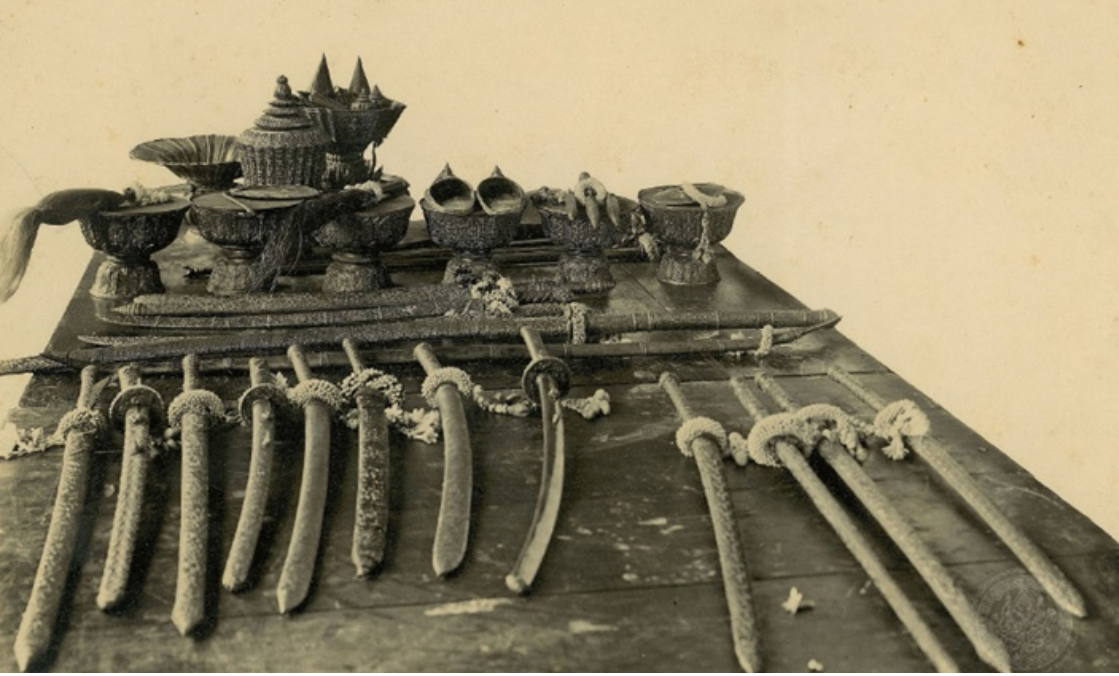

เครื่องเบญจราชกกุธภัณฑ์ เครื่องราชูปโภค พระแสงอัษฎาวุธ อัญเชิญ เพื่อมาจัดพระแท่นมณฑล ในพระราชพิธีบรมราชาภิเษก (ภาพจาก หอจดหมายเหตุแห่งชาติ)
Royal weapons and regalia for the coronation ceremony. (Picture from National Archives of Thailand)

พระกรขึ้นใหม่องค์หนึ่งด้วยทองคำ ภายในมีพระแสงเสน่า (ศาสตราวุธคล้ายมีดใช้ขวาง) ยอดมีรูปเทวดา เรียกว่า ธารพระกรเทวรูป แต่ที่แท้ลักษณะเป็นพระแสงดาบมากกว่าธารพระกร และทรงใช้แทนธารพระกรชัยพฤกษ์ ครั้งตกมาถึงรัชกาลที่ ๖ โปรดเกล้าฯ ให้กลับเอาธารพระกรชัยพฤกษ์ออกใช้อีกครั้ง (ภาพจากหนังสือ พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลมหาราช)

The Royal Staff of Chaiyaphruek is made of cassia wood covered with gold gilt. The knob and three prongs are decorated with gold inlay. King Rama IV had one Royal Staff made from gold. The Royal Short Knife was hidden inside. The top displays an image of angel. It is called Royal Staff of Angel. However, the appearance looks more like Royal Sword than Royal Staff. The Royal Staff of Chaiyaphruek had been replaced by this Royal Staff of Angel until the reign of King Rama VI who asked to use the Royal Staff of Chaiyaphruek once again.

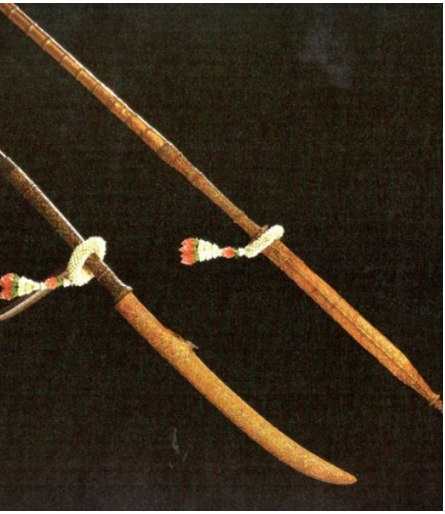

พระแสงหอกเพชรรัตน์

(บน) พระแสงหอกเพชรรัตน์นั้นเมื่อเปลือยฝักออกจะพบใบพระแสงที่ประดับด้วยกรรมวิธีการคร่ำ พระแสงหอกเพชรรัตน์นี้เป็นพระแสงคู่พระหัตถ์สำหรับทรงใช้ในการยุทธนาการบนหลังม้า และพระแสงของ้าวแสนพลพ่าย

(ล่าง) พระแสงของ้าวแสนพลพ่ายนั้นส่วนด้ามและกระบังตกแต่งลวดลายด้วยกรรมวิธีการคร่ำตั้งแต่ ครั้งสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช (ภาพจาก หนังสือ พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช)

When removing the case of Royal Spear of Petcharat

(top), we can see the royal spear decorated with inlay work. It is used as royal spear during horseback battle. The handle and brim of Royal Halberd of San Pol Pai

(bottom) have been decorated with inlay work since King Rama I. (Picture from King Rama I book)

เทคนิคเชิงช่างในงานคร่ำ

Procedures in Damasceneware

เหล็ก คือ โลหะที่นิยมนำมาตกแต่งด้วยวิธีคร่ำมากที่สุด โดยการสลักลายเป็นช่องลึกลงในเนื้อเหล็ก แล้วบรรจุเนื้อเงินหรือทองลงไป เป็นคร่ำเงิน หรือคร่ำทอง เมื่อใช้งานเครื่องคร่ำไปสักพักตัวเหล็กจะเกิดสนิม ส่งผลให้ลวดลายที่ทำไว้เด่นชัดขึ้นมา

Steel is the preferred metal used for inlay work. The patterns are carved into the steel before inlaying silver or gold to create the silver inlay or gold inlay. After a period of use, the steel usually becomes darker and the patterns are much more clearly evident. The procedures in making inlaid metalwork are as follows:

1 การสกัดสับพื้น
The chiseling

ปรับผิวหน้าของชิ้นงานที่จะทำการคร่ำให้เรียบโดยใช้กระดาษทรายน้ำพร้อมทำความสะอาดผิวเหล็กให้หมดสนิมและคราบน้ำมัน ต่อมาทำการสกัดสับพื้น ให้พื้นผิวเกิดเป็นผิวหยาบตามภาษาช่างคร่ำ เรียกว่า 'ฟู' เพื่อจะได้จับเส้นลวดติด แบ่งได้เป็น 8 ขั้นตอน แยกเป็นสับหนัก 4 ขั้นตอน และสับเบาอีก 4 ขั้นตอน เมื่อสับเหล็กแต่ละครั้งจะทำให้ได้พื้นผิวเหล็กในบริเวณครั้งละ 2 ตารางนิ้ว เมื่อสับเหล็กครบทั้ง 8 ครั้งแล้วจะต้องรีบลงเส้นลวดเพื่อทำลวดลายในทันที มิฉะนั้นจะเกิดสนิมถ้าทิ้งค้างไว้ และทำให้ลงลวดลายไม่ติด

Even out the steel surface of the object to be damascened with wet sandpaper and thoroughly remove rust and oil stains. "Rough up" the surface using a method of chiseling. The chiseling process can be subdivided into 8 procedures: 4 hard chiseling and 4 light chiseling. Every chisel is done in the area of 2 square inch. Once the 8 chiseling procedures (hard and light) are completed, the inlay wires must be placed immediately or else the object will become rusty and the patterns cannot be made. The procedure in placing silver wires or gold wires into the substrate steel.

2 การเหยียบลาย
Yiab Lai or creating pattern

การลงลายซึ่งใช้เครื่องมือที่เรียกว่า 'เหล็กเหยียบ' ตอกลงบนเส้นลวดเงิน เส้นลวดทอง ที่วางทับลงบนผิวเหล็กที่ฟู หรือสับเกสรทีละน้อยให้เกิดลวดลายที่ต้องการ ลายที่ใช้จะเป็นลายไทย ซึ่งนิยมแต่โบราณมีด้วยกัน 3 ลาย คือ 1.ลายพุ่มข้าวบิณฑ์ 2.ลายก้านขด 3.ลายมะลิเลื้อย ลายทั้งสามสามารถผสมผสานได้ภายในชิ้นงานเดียว ในขณะที่เหยียบลาย หากทำค้างไว้ ต้องใช้แผ่นเทปใสปิดบริเวณที่สับเหล็กไว้แล้ว เพื่อป้องกันการเกิดสนิม

"Lek Yiab" (steel for creating pattern) is used to hammer the desired patterns onto the silver wires or gold wires which were placed on the steel or hit little by little to create the required patterns. The patterns used are Thai popular patterns: 1. Poom Khao Bin (head of rice); 2. Kan Khod (vines); 3. Mali Luay (jasmine vines). The three patterns can be mixed coherently in the same work while hammering the patterns. If the work cannot be finished all at once, a transparent tape needs to be put over the area where the steel is chiseled in order to prevent rusting.

3 การกวด
Kuad or Reinforcing the inlaid

การย้ำเส้นลวดที่กดคร่ำ ให้ติดสนิทลงในพื้นที่ ด้วยการใช้ค้อนตีเบาๆ บริเวณที่ลงลายแล้ว เพื่อให้พื้นผิวเรียบ เมื่อทำการสกัดสับเหล็กและเหยียบลายเรียบร้อยแล้ว จึงสับเหล็กทำพื้นที่ขยายเพิ่มออกไปอีก ครั้งละ 2 ตารางนิ้ว จนกระทั่งครบทั้งชิ้นงานทั้งหมด

Kuad is the inlaid wire reinforcing wires to stay on the steel object. This is done by hammering lightly in the pattern area in order to smoothen the surface. Once the first two procedures are completed, the steel object is chiseled in the area of 2 square inch at a time until completing the whole object.

4 การขัด
Sanding

ใช้กระดาษทรายน้ำชนิดละเอียดขัดเบาๆ บนผิวของงานที่แล้วเสร็จ ผิวจะเนียนเรียบไม่สะดุดมือ สวยงามและขึ้นเงามันวาว

Use refine sandpaper to sand lightly on the surface in order to create smooth, beautiful, and shiny finish.

SACJCT